

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН

Ижтимоий-сиёсий газета

№ 33 (289), 2021 йил 16 февраль, сешанба

ЖИЗЗАХ ВИЛОЯТИНИНГ ИНВЕСТИЦИЯ ЛОЙИХАЛАРИ КЎРИБ ЧИҚИЛДИ

Президент Шавкат Мирзиёев 15 февраль куни Жиззах вилоятининг инвестиция лойиҳалари тақдимоти билан танишди.

Давлатимиз раҳбарига мазкур вилоятда жорий йилда амалга ошириладиган 515 та лойиҳа ҳақида маълумот берилди. Лойиҳаларнинг умумий қиймати 35 триллион 500 миллиард сўм. Уларнинг натижасида йилига 25 триллион сўмлик маҳсулот тайёрлаш қувватига эга янги корхоналар, қарийб 23 минг иш ўрни ташкил этилади. 264 миллион долларлик импорт ўрнини босиш ҳамда 311 миллион долларлик экспорт имконияти яратилади.

Жиззах вилоятда қурилиш материаллари, автомобилсозлик ва тўқимачилик саноати ҳамда қишлоқ хўжалиги тармоқлари катта салоҳиятга эга. Лойиҳаларни шакллантиришда ушбу соҳалар "драйвер" сифатида белгилаб олинган.

Масалан, қурилиш материаллари саноатида 8 та лойиҳа режалаштирилган. Улардан бири — базальт толаси ва ундан турли материаллар ишлаб чиқаришга қаратилган. 723 миллиард сўмлик мазкур лойиҳа учун бугунги кунда ер ажратилган. Корхона шу йил учинчи чорақда ишга туширилиб, 205 та иш ўрни очилиши мўлжалланган.

Шунингдек, юқори маркали цемент, бетон плиталар, арматуралар, геосеткалар ишлаб чиқариш бўйича ҳам истиқболли лойиҳалар бор.

Автомобиль саноатида ҳам лойиҳалар кўзда тутилган. Масалан, микроавтобус, тижорат ва юк автомобиллари ишлаб чиқариш бўйича лойиҳа ички бозор учун гоят зарур. Бу корхона жорий йил якунида фойдаланишга топширилиб, 500 киши иш билан таъминланиши режалаштирилган.

Жиззах шаҳрида ташкил этиладиган тўқувчилик мажмуаси маҳаллий хомашёни чуқур қайта ишлаш, хотин-қизлар бандлигини оширишда муҳим ўрин тутати. 39 миллион долларлик мазкур корхона қурилиши бу йил ёзда бошланиб, келгуси йил ишга туширилади.

Тоғли ҳудудларда доривор ўсимликлар етиштириш, уларни қайта ишлаб, экспорт қилиш давлатимиз раҳбари кўрсатиб берган улкан имкониятлардан бири. Бугунги кунда мамлакатимизда шу соҳага ихтисослашган 7 та кластер фаолият юритмоқда. Хусусан, "BMB Trade Group" кластери томонидан Бахмал туманида заъфарон етиштириш ва қайта ишлаш йўлга қўйилмоқда. 30 миллион доллардан зиёд қийматдаги ушбу лойиҳа натижасида 200 киши ишли бўлади.

Шунингдек, қишлоқ хўжалигида чорвачилик, паррандачилик, гўшт ва сутни қайта ишлаш, ипак мато ишлаб чиқариш каби бир нечта лойиҳалар мўлжалланган.

Тақдимотда ушбу лойиҳаларнинг иқтисодий самарадорлиги, молиялаштириш манбалари ва инфратузилма масалалари муҳокама қилинди.

Президент Шавкат Мирзиёев Жиззах вилоятининг салоҳияти бундан анча катта эканини, кўплаб йирик лойиҳаларни амалга ошириш мумкинлигини таъкидлади. Тўқимачиликда маҳаллийлаштиришни чуқурлаштириб, тайёр маҳсулотлар ишлаб чиқариш, янги ўзлаштириладиган ерларда талаб юқори мева-сабзавотлар етиштириш, озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлаш, ерости маъданларини ўзлаштиришга хорижий инвестициялар жалб этиш бўйича топшириқлар берилди.

ЎЗА

УЧИНЧИ РЕНЕССАНС ПОЙДЕВОРИ

ИНСОНИЯТ ТАФАККУРИ ЖАВОҲИРЛАРИ

Акmal САИДОВ, академик

Президентимиз Шавкат Мирзиёев янги Ўзбекистонни бунёд этиш ғоясини илгари сурар экан, ушбу буюк мақсадга эришиш учун, аввало, илм-фанни ривожлантириш, замонавий илм-фан ютуқларини пухта эгаллаш, энг янги техника ва технологияларни ўзлаштириш, ижтимоий-иқтисодий ҳаётимизга ахборот технологияларини жорий қилиш, дунёда инсон тараққиётини таъминлашга хизмат қиладиган барча илгор ғояларни ўзлаштиришдек прагматик сиёсатни амалга ошириш вазифасини кун тартибига қўймоқда.

Давлатимиз раҳбари Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг йигирма тўқиз йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги нутқида, Олий Мажлиса Мурожаатномасида ҳамда 2020 йил сентябрь ойида Ўқитувчи ва мураббийлар куни муносабати билан бўлиб ўтган йиғилишдаги маърузасида мамлакатимизда Учинчи Ренессансга пойдевор қўйиш ташаббусини илгари сурди. Маърузаларда донишманд халқимиз тарихда икки Ренессанснинг бошимдан ўтказгани алоҳида таҳлил қилиниб, миллиятимизнинг жаҳондаги энг илгор, тараққий этган халқлар қаторида

Халқим йўлдошларимиз билан сурат.

бўлгани барчамизга улкан ғурур ва ифтихор бағишлаши эътироф этилди.

Президентимизнинг Ўқитувчи ва мураббийлар куни муносабати билан бўлиб ўтган йиғилишдаги маърузасида: **"Бир ўйлаб кўрайлик, аждодларимиз бундай юксак чуқурликка қандай эришганлар? Улар, энг аввало, жаҳолатга қарши маърифат байроғини баланд кўтариб, ўз ақл-заковати ва салоҳиятини башариёт яратган илм-фан ютуқларини чуқур ўрганиш ва бой-тишга бағишлаганлар..."**

Буюк аждодларимизнинг бетакрор ва нобб илмий-маънавий мероси биз учун доимий ҳаракатдаги ҳаётий дастурга айланиши керак. Бу ўлмас мерос ҳамisha ёнимизда бўлиб, бизга доимо куч-қувват ва илҳом бағишлаши лозим", деган муҳим вазифа қўйилди.

Юқоридаги ҳаётбахш ғояларда жаҳоншумул мазмун ва моҳият, тарихий асос ётибди. Негаки, халқимиз ўз ўтмишида иккита Ренессанс шукӯҳини вужуддан ўтказган. **Биринчиси — Шарқ уйғониш даври** деб аталадиган ва инсоният цивилизацияси ривожига катта ҳисса қўшган IX-XII асрлар Ренессанси, **Иккинчиси — Теурийлар Ренессанси** — XIV-XV асрларда дунё илм-фани, санъати, маданияти, иқтисодиёт, давлатчилик тараққиётига улкан ҳисса қўшган буюк ўзгаришлар даври. Бу икки даврда даҳо аждодларимиз қадимги тафаккур ва илм таъсир доирасида бўлган жаҳон цивилизациясини дадил қадамлар билан олдинга бошладилар.

▶ Давоми 3-бетда

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН — ЯНГИ САЙЛОВЛАР

САЙЛОВ ҚОНУНЧИЛИГИ ВА АМАЛИЁТИ:

сайлов ҳуқуқининг янги кафолатлари

Зайниддин НИЗАМХОДЖАЕВ, Ўзбекистон Республикаси Марказий сайлов комиссияси Раиси, Ўзбекистон Қаҳрамони

"Миллий тикланишдан — миллий юксалиш сари" эзгу ғояси атрофида бирлашиб, юксак мақсад — демократик ва эркин янги Ўзбекистонни барпо этиш йўлида собитқадамлик билан амалга ошириладиган кенг қамровли ислохотларни халқимиз ҳар томонлама қўллаб-қувватламоқда.

Мазкур масъулиятли жараёнда миллий сайлов тизимини янада демократлаштириш, сайлов қонунчилиги ва амалиётини умумэтироф этилган халқаро демократик стандартларга уйғунлаштириш орқали фуқароларнинг сайловга оид ҳуқуқларини янада кенгроқ ва тўлароқ таъминлашга алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Бу, сайлов бўйича экспертлар, жумладан, халқаро экспертлар ва нуфузли халқаро ташкилотларнинг сайловларимизни кузатиб борган миссиялари ҳам кенг эътироф этган ҳақиқатдир. Улар сўнги йилларда Ўзбекистоннинг сайлов қонунчилиги ва амалиётида рўёбга чиқарилаётган улкан ўзгаришлар ҳақида сўз юритар экан, ушбу йўналишда тизимли равишда

амалга ошириладиган ислохотларнинг юксак самараларини энг муҳим муваффақиятлар қаторида қайд этмоқда.

Янги имкониятлар

Шиддат билан ўзгараётган дунё эришиладиган муваффақиятлардан хотиржамликка берилишни эмас, тақомил ва тараққиёт сари муттасил ва дадил интилишни тақозо этади. Ўзбекистон Республикаси Сайлов кодекси асосида парламента ва маҳаллий кенашларга илк бор ўтказилган сайловлар жараёнида орттирилган тажриба миллий сайлов қонунчилиги ва амалиётида айрим бўлиқлар ҳамда ечимини кутаётган вазифалар мавжудлигини кўрсатди.

▶ Давоми 2-бетда

МУНОСАБАТ

ТАНҚИДИЙ ТАҲЛИЛ ВА УСТУВОР ВАЗИФАЛАР

фаолият самарадорлигига хизмат қилади

Пўлат БОБОЖОНОВ, Ўзбекистон Республикаси ички ишлар вазири, генерал-лейтенант

фаолиятимизда янги саҳифа очиб, туб бурилиш ясади.

Давлатимиз раҳбари ўз маърузасида тизимда амалга ошириладиган ишларни чуқур танқидий таҳлил қилиб, мамлакатимизда тинчлик-ҳавфсизликни таъминлаш бўйича энг долзарб ва муҳим масалаларга тўхталиб ўтди.

Утган 4 йилда бевосита ички ишлар органлари тизимини такомиллаштириш бўйича кенг қамровли ислохотларни Президентимизнинг фармон ва қарорлари, ҳукумат меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлари қабул қилинди. Бу билан ички ишлар органларида ҳар бир соҳавий хизмат тубдан такомиллаштирилди.

Ички ишлар органлари тузилмаси ҳамда куч-воситаларнинг тақсимланиши қайта кўриб чиқилиб, энг олис қишлоқларда ҳам аҳолига хизмат кўрсатиш мақсадида 85 фойизгача шахсий таркиб кўйи тизимга туширилди. Бунинг учун 314 та янги ички ишлар бўлинимаси ташкил этилди.

Тизимда кадрлар салоҳиятини ошириш, янгиликка интилувчан ва замонавий фикрлайдиган ходимларни соҳага тайёрлаш мақсадида "Теуурбеклар мактаби" ва ихтисослашган мактаб-интернат ҳамда барча ҳудудларда академик лицейлар иш бошлади. Ҳозирги замон талабидан келиб чиққан ҳолда, хавфсиз туризмни таъминлаш, пробацция, кибержиноятчиликка қарши курашишга ихтисослашган янги бўлимлар фаолияти йўлга қўйилди.

Қатор хориж мамлакатлари билан илмий тажриба алмашилиб, 40 га яқин давлатлар иштирокида мувофиқлаштирувчи кенашлар тузилди, икки томонлама ҳамкорлик ўрнатилди.

Тизимнинг моддий-техник базаси ҳам мустақамланди. Хусусан, замонавий махсус техникалар, компьютер, алоқа ва транспорт воситалари олиниб, янги маъмурий биналар қурилди. Ходимларнинг хизмат қилиши учун кулай шароитлар яратилиб, уларнинг ижтимоий ҳимояси кучайтирилди.

▶ Давоми 3-бетда

Конгрессмен ТРЕНТ КЕЛЛИ:

"Ўзбекистон аҳоли фаровонлигини оширишга қаратилган изчил ислохотлари билан кўплаб давлатларга намуна бўлмоқда"

Ўзбекистоннинг Вашингтондаги элчиси Жавлон Ваҳобов АҚШ Конгресси Вакиллар палатасидаги "Ўзбекистон бўйича кокус" ҳамраиси, Миссисипи штатидан сайланган конгрессмен Трент Келли билан музокаралар ўтказди.

Онлайн-мулоқотда Ўзбекистон — Америка парламентларо ҳамкорлигини янада кенгайтириш истиқболлари муҳокама қилинди.

Конгрессмен Ўзбекистонни яқинлашиб келаётган республика мустақиллигининг 30 йиллик санаси, шунингдек, АҚШ томонидан Ўзбекистон давлат мустақиллиги

тан олинганининг 30 йиллиги билан кутлади. "Жорий йил Ўзбекистоннинг замонавий тарихидаги ушбу муҳим воқеа кенг нишонланади ва АҚШ минтақадаги энг яқин шеригининг ўз суверенитетини қўлга киритган санасини биргаликда нишонлашдан чин дилдан мамнун", — деди Трент Келли.

"Президент Шавкат Мирзиёев сўнги йилларда мамлакатни тубдан ўзгартириб юборди ва халқаро майдондаги обрўсини сезиларли даражада юксалтирди", — деб таъкидлади у.

▶ Давоми 2-бетда

БИЗНЕС-ОМБУДСМАН

АЙРИМ ҚОНУН БУЗИЛИШЛАРИ СУД АРАЛАШУВИСИЗ ҲАЛ ҚИЛИНАДИ

Соҳиба МУЛЛАЕВА, "Янги Ўзбекистон" мухбири

Тадбиркор аслида ўз кунини ўзи кўрадиган халқ. Керак бўлса, атрофдагиларга ёрдам беради, яшаётган ҳудудини ривожлантиради, маҳалладошларини иш билан таъминлайди, давлатга солиқ тўлайди. Фойдаси бўлса борки, зарари йўқ. Фақат унинг фаолиятига халал берадиган омиллар бўлмаса.

Ана шуни ҳисобга олиб, ҳукумат томонидан бизнес эгалари учун қулай тадбиркорлик муҳитини яратиш, улар фаолиятига тўқинлик қилаётган омилларни камайтириш, аралашувларни йўқ қилиш борасида тизимли ишлар амалга оширилмоқда.

Президентимизнинг 2020 йил 29 декабрдаги Олий Мажлисга Мурожаатномасида пандемия даврида иқтисодиётнинг барқарорлигида тадбиркорлар давлат билан теппа-тенг ҳисса қўшгани айтилиб, шунинг учун уларнинг барчасига елкадош бўлиб, доимо қўллаб-қувватлаш зарурлиги таъкидланди. Бу борада ишбилармонларнинг ҳақ-ҳуқуқларини, айниқса, хусусий мулк дахлсизлигини таъминлаш — барча даражадаги давлат органларининг асосий вазифаси бўлиши лозим.

Шу билан бирга, айрим жойларда давлат органлари тизимидаги раҳбар ва мутасаддилар томонидан тадбиркорларнинг мулкка доир ҳуқуқларини бузиш ҳолатлари давом этаётгани ҳам танқид остига олинди. Бундай мансабдорларни маъмурий жавобгарликка тортиш бўйича Бизнес-омбудсманга ваколат бериш таклиф этилди.

Дарҳақиқат, пандемия даврида тадбиркорлар томонидан эҳтиёжманд аҳолига сезиларли даражада моддий қўмаклар кўрсатилганлиги ва иқтисодиётимиз барқарор ишлаши учун катта ҳисса қўшганлиги барчамиз гувоҳ бўлдик. Шу сабабли Мурожаатномада бизнес учун энг мақбул шароитларни яратишда тадбиркорлик соҳасидаги тизимли муаммоларни ҳал этиш йўналишларига ҳам алоҳида эътибор қаратилди.

Текширувларга мораторий узайтирилди

— Давлат даромадига ундиришни назарда тутувчи ижро ҳужжатлари юзасидан қарзлари бўйича ижронини кечиктириш ёки бўлиб-бўлиб ижро этиш тўғрисида тадбиркорлик субъектларининг Бизнес-омбудсманга мурожаат этиш ҳуқуқи Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 24 ноябрдаги "Суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро этиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги фармони билан белгиланди, — дейди Бизнес-омбудсман Дилмурод Қосимов. — Мажбурий ижро бюросидан олинган маълумотларга кўра, ҳозирда 6392 нафар тадбиркорнинг 246 миллиард сўмликдан ортиқ қарзи мавжуд. Бизнес-омбудсман томонидан ваколатли органлар билан амалга оширилган ишлар на-

тижасида жами 767 нафар тадбиркорнинг 332 миллиард сўм қарздорлиги, яъни 35 нафар тадбиркорнинг 1,8 миллиард сўм қарздорлиги бўлиб-бўлиб тўланишига, 732 нафар тадбиркорнинг 330,8 миллиард сўм қарздорлиги ижроси кечиктирилишига эришилди. Шу билан бирга, лицензиялаш соҳасининг тизимли муаммо ва камчиликларини бартараф этиш мақсадида 2020 йил 24 августда Президентимизнинг "Лицензиялаш ва рўхсат бериш тартиб-таомилларини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги фармони қабул қилинди. Натижада 17 та лицензияланадиган фаолият йўналиши ва 14 турдаги рўхсатнома хабардор қилиш тизимидан жой олди. Қарийб 68 та лицензияланадиган фаолият йўналиши ва 34 та рўхсатнома бекор қилинди ёки муқобил шаклларга ўтказилди.

Таъкидлаш жоизки, илгари тадбиркорлик соҳасида 266 лицензияланадиган фаолият тури ва 140 та рўхсат берувчи характердаги ҳужжатлар мавжуд эди.

Маълумотларга кўра, 2020 йил давомида лицензиялаш соҳасида кўп-кўп қонунбузилишлар аниқланган. Улар бўйича жами 278 тасига Бизнес-омбудсман томонидан таъсир чоралари қўлланилган.

— Бу қонунбузилишлар орасида энг кўпи айнан лицензиялаш босқичида рўй беришни таъкидлаш зарур, — дейди Дилмурод Қосимов. — Ҳудуд кесимида айтадиган бўлсак, ноқонуний хатти-ҳаракатларнинг аксарияти Тошкент шаҳрида содир этилган. Ундан кейин Тошкент ва Наманган вилоятларида бу қўрсаткичлар баландлиги аниқланди ва шу ҳудудлардаги тадбиркорларга ёрдам берилди. Мулк дахлсизлигини таъминлаш борасидаги шикоятлар ҳам етарлича. 2020 йилнинг ўзига Бизнес-омбудсман томонидан жами 224 та таъсир чоралари қўлланилган бўлса, шундан 98 та иш юзасидан даъво аризаси, 78 тасига тақдирнома, 21 тасига ҳулоса ва 27 тасига оғохлантиришлар жўнатилди. Таъсир чоралари қўлланилиши натижасида, тадбиркорларга 3 973 квадрат метрга тенг ер майдони ажратилди ва 25,3 миллиард сўм миқдорда компенсация тариқасида ундириб берилди. Мисол учун, Тошкент шаҳрида фаолият кўрсатувчи "Мега evrostroy" МЧЖ манфаатида судга киритган даъво ариза асосида жамиятга тегишли бўлган ҳамда давлат ва жамоат эҳтиёжлари учун бузилган бино-иншоот учун 1,3 миллиард сўмлик компенсация тўловини ундириш тўғрисида ҳал қилув қарори қабул қилинди.

Янги ваколат нима беради?

Илгари тадбиркорлик субъектларига тегишли мулк ҳуқуқлари бузилганлиги учун судлар томонидан маъмурий жавобгарликка тортилиши белгиланган эди. Бизнес-омбудсманнинг зиммасида эса маъмурий жаримага тортиш ваколати мавжуд эмасди.

— Эндиликда Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 200- ва 241-моддаларига асосан, ер участкасининг ноқонуний олиб қўйилиши, ер участкасидаги биноларни, бошқа иморатларни, иншоотларни ёки дов-даракларни ёхуд уларнинг

қисмларини, мазкур мол-мулкнинг бозор қиймати, шунингдек, унинг мулкдорига бундай олиб қўйиш муносабати билан етказилган зарарнинг ўрни олдиндан ва тўлиқ қопланмаган ҳолда бузиб ташлашга, уларга кўп бўлмаган миқдорда зарар етказилишига олиб келса — мансабдор шахсларга нисбатан маъмурий жарималар қўлланилишини назарда тутувчи нормалар киритилди, — дейди Президент ҳузуридаги Тадбиркорлик субъектларининг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш бўйича вакил девони бош инспектори Шерзод Саидов. — Кўп бўлмаган миқдор деғанда, базавий ҳисоблаш миқдорининг ўттиз бараваридан юз бараваригача бўлган доирадаги миқдор тушунилади. Бу ҳуқуқбузарлик содир этган шахсга нисбатан қўлланилган маъмурий жазонинг таъсирчанлигини оширади ва ҳуқуқбузарлик

давомий содир этилишининг олдини олади. Эндиликда бу каби қонунбузилишлар юзасидан тўғридан-тўғри, суд аралашувисиз, маъмурий жавобгарликка тортиш масаласи Бизнес-омбудсман томонидан кўриб чиқилиши Президентимиз Мурожаатномасида ўз аксини топди.

Пандемия даври барча фуқаролар қаторида тадбиркорларга ҳам кучли зарба бўлди: айримларининг иши тўхтаб қолди, баъзилари ишчилар сонини қисқатиришга мажбур бўлди. Бундай қийин вазиятда халқимизга хос бағрикенглик ва ўзгалар дардига бефарқ бўлмастик каби жиҳатлар Бизнес-омбудсман фаолиятида ҳам сезилди. Хусусан, карантин даврида ўз фаолиятини тўхтатишга мажбур бўлган қарийб 150 минг нафар яқка тартибдаги тадбиркорга даромад солиғи ва ижтимоий солиқни ҳисоблаш тўхтатилди, яқка тартибдаги тадбиркорлар ва аҳолининг 12 триллион сўмлик кредит мажбурияти муддати узайтирилади. Юқоридаги чоралар тадбиркорлар пандемия даврида ўз фаолиятини тўхтатмаслиги ва иш уринларини сақлаб қолишига қаратилган бўлиб, улар фаолияти иқтисодий жиҳатдан қўллаб-қувватланганлигини кўрсатади. Бу ўз навбатида, ушбу ташкилотга берилаётган янги ваколатлар тадбиркорларга кўмак беришда янги имкониятлар эшигини очишдан далолат беради.

ЖАРАЁН

АҲОЛИНИ РЎЙХАТГА ОЛИШ аниқ ва тизимли йўлга қўйилади

Маҳмуджон ЗИЁДУЛЛАЕВ, Давлат статистика қўмитаси раиси ўринбосари, юридик фанлар бўйича фалсафа доктори

Мамлакат фуқаролари тўғрисидаги маълумотлар ҳар қандай давлат миллий статистикасининг муҳим қисми саналади. Бундай маълумотлар муайян вақт оралиғида аҳолини рўйхатга олиш тадбирлари орқали тўпланади. Улар нафақат республика, балки Ер юзи аҳолисининг сони, ижтимоий ҳолати, даромадлари каби бир қанча муҳим ахборотларни ҳисоблаб боришга хизмат қилади.

БМТ дунё мамлакатларига фуқаролар билан юзага келадиган бир қатор ижтимоий муаммоларнинг ечимини ҳамда иқтисодий суръатларнинг демографик кўрсаткичлар билан мутаносиб равишда ўсиб боришини таъминлаш учун ҳар ўн йилда камида бир мартаба аҳолини рўйхатга олиш тадбирини ўтказишни тавсия этади. Афсуски, юртимизда мустақилликдан сўнг кенг қўламада аҳолини рўйхатга олиш тадбири ўтказилмаган. Шу боис, мамлакатимизда илк бор

2023 йилда ўтказилиши кўзда тутилган аҳолини рўйхатга олиш тадбирига айна пайтда қизғин тайёргарлик қўриломоқда.

Унинг ўтказилишидан барчамиз, сиёсий қарашларимиз ва ижтимоий мавқеимиздан қатъи назар, бирдек манфаатдоримиз. Боиси, мазкур йирик ижтимоий тадбир орқали, биринчи навбатда, жами аҳолининг сони (2021 йил 1 январь ҳолатига кўра, республика аҳолиси 34 558,9 минг кишини ташкил этган), фуқаролиги, никоҳ ҳолати кўра, яъни расмий никоҳ, норасмий никоҳ ёки эрта никоҳ, одамларимизнинг таълим даражаси (ўрта, ўрта махсус ёки олий), яшаш учун даромад манбалари, уйсизлар сони, уй ҳўжалигининг яшаш шароитлари каби бир қанча кўрсаткичлар бўйича бугунги кунда етарлича мавжуд бўлмаган маълумотлар базаси шакллантирилади. Шаҳарча, маҳалла, қишлоқ ва овуллар сони ҳамда уларнинг чегаралари, турар жойлар сони, улардаги мавжуд шарт-шароитлар тўғрисидаги маълумотларга аниқлик киритилади.

Нега 10 йилда бир марта?

Дунёда аҳолини рўйхатга олиш тадбири илк бор эраимиздан аввалги 3800 йилларда бобилликлар томонидан ўтказилганига тарихий ишоралар бор. Ҳар 6 ёки 7 йилда ўтказилган бундай тадбирларда аҳоли ва чорва сони, мева-сабзавот, озик-овқат маҳсулотлари миқдори ҳисобга олингани ҳақида тарихий манбаларда айрим маълумотлар сақланиб қолган.

Қадимги Миср, Месопотамия, Рим, Хитой, Япония, Вавилон ва Юнонистон давлатларида эса аҳолини рўйхатга олиш тадбирлари солиқ тўловчилар ва ҳарбий хизматга яроқли аҳоли сонини билиш мақсадида ўтказилган. Шунингдек, шаҳарлардаги ерлар ва ҳўжаликлар, хунармандчилик ва савдо-сотик ҳамда улар билан бирга аҳолини статистик ҳисобга олишнинг турли шакллари мавжуд бўлган.

Аҳолини мунтазам рўйхатга олиш тарихи 1790 йилга бориб тақалади. Ушанда АҚШда, 1801 йилда эса бир вақтинч қўлда Англия, Шотландия, Франция, Дания ва Норвегияда шундай тадбирлар ўтказилган. Бироқ улар ҳали мукамал бўлмагани ҳолда узоқ вақт давомида аниқ бир вақтга боғлиқ бўлмаган, белгиланган қоидаларга амал қилинмаган тарзда олиб борилган.

1846 йилда йирик статист олим Адольф Кетле (1796-1874) бошчилигида Бельгияда

ўтказилган шундай тадбир биринчи чинакам илмий рўйхатга олиш дея эътироф этилади. Унинг ўзига хослиги шундаки, рўйхатга олиш муддати бир кунлик бўлиб, ҳақиқатда мавжуд аҳоли ҳисобга олинган. Мазкур тажрибадан кейинчалик Европанинг кўп давлатлари фойдаланган. 1870-1879 йилларда дунё бўйича атиги 48 та давлатда ташкил этилган аҳолини рўйхатга олиш тадбири XX аср охирига келиб, деярли барча мамлакатларда ўтказилган.

Бугунги кунда БМТ дунё мамлакатларини ҳар 10 йилда камида бир мартаба ўз аҳолисини рўйхатга олишга даъват этади. Шу сабабли аксарият давлатларда бу тадбир тавсия этилган вақт оралиғида бир мартаба уюштирилади. Ҳўш, нега айнан 10 йилда бир марта? Бунинг бир қанча сабаблари бор, албатта. Аввало, бу вақт ичида жамиятда салмоқли ўзгаришлар рўй беради. Аввалги рўйхатга олиш усуллари самарадорлиги сезиларли даражада камайиши сабабли сўрономалар мазмунига тузатишлар, маълумотларни тўплаш ва қайта ишлаш усулларига замонавий талаблардан келиб чиққан ҳолда ўзгартиришлар киритиш талаб этилади.

2015 йилда БМТнинг "2020 йилда аҳоли ва уй-жой фондини рўйхатга олиш борасидаги принциплар ва тавсиялар" резолюцияси қабул қилиниб, 2020 йил раундида старт берилган эди. Бу жараён 2015 йилдан 2025 йилгача бўлган даврни ўз ичига олади. Ўзбекистон ҳам ўз аҳолисини рўйхатга олишни режалаштирган давлатлар қаторидан жой олди. Бироқ қоронавирус пандемиясининг жаҳон бўйлаб кенг тарқалиши кўп ҳолатлар сингари аҳолини рўйхатга олишни ташкил этиш ва ўтказиш жараёнларига ҳам ўзининг салбий таъсирини кўрсатди. Аксарият мамлакатларда тадбир муддати ўзгартирилди.

Юртимизда ҳам 2022 йилда ўтказилиши режалаштирилган бу жараён 2023 йилнинг 1-25 ноябрь кунларига кўчирилди. Бу Вазирлар Маҳкамасининг 2020 йил 11 ноябрдаги "Ўзбекистон Республикасида 2023 йилда аҳолини рўйхатга олишга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарори билан мустаҳкамланди. Шунингдек, мазкур қарор билан 2021 йилнинг 1-25 ноябрь кунлари Андижон вилоятининг Хўжабод, Тошкент вилоятининг Юқори Чирчиқ туманлари, Хоразм вилоятининг Хива шаҳри ҳамда Тошкент шаҳрининг Яшнобод туманида аҳолини синов тариқасида рўйхатга олиш тадбирини ўтказиш белгиланди.

Фуқароларда давлатнинг ижтимоий-иқтисодий сиёсати таъсир этиш имконияти вужудга келади

Аҳолини рўйхатга олиш, аввало, давлат ёки ҳукумат эмас, балки жамиятнинг ўзи учун зарур бўлиб, у вақти-вақти билан ўз-ўзини кўзгуда кўриш орқали ривожланиш натижаларини баҳолаш имкониятидир. Унда қатнашаётган ҳар бир фуқаро ўзи ҳақидаги маълумотларни тақдим эта туриб, ўзлари мансуб бўлган кишилар гуруҳига тегишли ижтимоий дастурларни ишлаб чиқишда иштирок этади.

Мисол учун, ишсизларнинг сўрономадаги жавоблари меҳнат бозорини ўрганиш ва айнан керакли жойда янги иш уринлари яратиш имконини берса, болалар сони тўғрисидаги маълумотлар мактаб, мактабгача таълим ташкилотлари ва шу каби даргоҳлар қурилиши режаларини тузишда қўл келади. Еш ҳақидаги маълумотлар пенсияга чиқадиганлар сони, уларнинг нафақа тўловлари учун зарур бўладиган маблағларни жамғариб бориш имконини беради. Мактабгача таълим, умумтаълим мактаблари ёки олий таълимга қабул қилинадиган ёшлар тўғрисидаги маълумотлар ҳам худди шундай шаклланади. Яшаш жойи тўғрисидаги маълумотлар эса ҳар биримизнинг уйимизгача келадиган йўллар қурилиши, коммуникациялар билан таъминлашни режалаштириш учун зарур.

Мамлакатимизда синов тариқасида жорий йилдан бошланган аҳолини рўйхатга олиш ишлари 2023 йилда ўтказиладиган асосий тадбирга тайёргарликнинг муҳим босқичидир. Мазкур амалиёт ўслубий, техник ва ташкилий масалаларни қайта кўриб чиқиш имконини бергани боис, унда қанча кўп респондент (аҳоли) қатнаса, шунча кўп камчиликларни аниқлаш ва тузатишга шароит туғилади, тадбирнинг сифати ва самарали ўтказилиши таъминланади.

Бу ишларни бажариш мақсадида жойларда махсус гуруҳлар ташкил этилган бўлиб, жараёнлар аниқ ва тизимли йўлга қўйилади. Рўйхатга олувчилар ишини мувофиқлаштириш учун ҳар бир участкада 1 нафар инструктор ва 1 нафар стационар рўйхатга олувчи фаолият юритади. Улар ишини рўйхатга олиш участкаси ходимлари назорат қилади.

Яшаб турган хонадонда (жойида) рўйхатдан ўтишни истамган респондентлар инструкторлик участкасида фаолият юритувчи стационар рўйхатга олувчи ходимларга мурожаат қилишлари мумкин бўлади. Туман ва шаҳар миқёсидаги ишларни назорат қилиш учун ҳудудларда аҳолини рўйхатга олиш бўлимлари фаолияти йўлга қўйилади. Жараён якунига етганидан сўнг ҳудудий статистика бошқармалари ҳузурида аҳолини рўйхатга олишнинг бирламчи маълумотларини электрон базага киритиш марказлари ташкил этилади.

Ахамиятли жиҳати шундаки, бу тадбирлар орқали нафақат ўзимиз, балки келажак авлод учун муҳим маълумотларни тўплашга эришамиз. Аҳолини рўйхатга олиш натижалари мамлакатимизнинг кейинги демографик ва ижтимоий сиёсатини белгилаш билан бирга, республика ва ҳудудларни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш прогнозлари ҳамда дастурларини тузишда кенг қўлланилади.

Мамлакатдаги иш берувчилар ҳақида рўйхатга олиш натижасида шакллантириладиган маълумотлар хусусий тадбиркорликни ривожлантириш ва рағбатлантиришга йўл очади. Бизнес вакиллари рўйхатга олиш маълумотлари орқали меҳнат ҳамда истеъмол бозорининг ҳолатини баҳолаш, талаб ва таклифлар эҳтиёжини аниқлаш имконига эга бўлади. Бир сўз билан айтганда, аҳоли тўғрисида тўпланадиган маълумотлар барча соҳаларни ривожлантириб, жаҳон майдонида янги Ўзбекистоннинг янги қиёфасини акс эттирувчи омил бўлиб хизмат қилади.